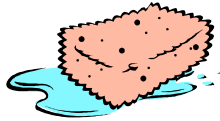

Wat voor maatregelen kun je nemen?

vasthouden

- Meer groen in de stad
- Infiltratieveld (wadi)
- Groene daken
- Infiltratie onder bestrating

Water wordt opgevangen onder de bestrating en verdwijnt de bodem in.

opslaan

- Meer open water
- Flexibel peilbeheer
- Waterpleinen
- Hergebruik regenwater
- Overloopgebieden

Waterplein Almere

Automatiseren peilbeheer

www.3dmodellen.nl

Overloopgebied in park in Tokio

afvoeren

- Vergroten riolering
- Vergroten pompcapaciteit
- Vergroten kanalen

http://www.zuidcoastland.nl/content/pages/NTSC3/gemaal_dijkhuis.jpg

waterrobuust bouwen

- Drijvend wonen
- Woningen op palen
- Woonruimtes op eerste verdieping
- Aanpassen straatprofiel: hogere stoepen
- Elektriciteitsvoorziening boven overstromingshoogte

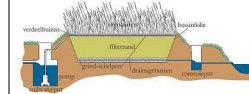
www.ecobuild.nl
Woningen voor Dburg

<http://www.dag.nl/volkskrant/2012/12/12.html>

waterkwaliteit

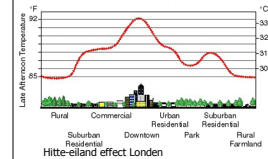
- Helofytenfilters
- Natuurvriendelijke oevers
- Geen gebiedsvreemd water inlaten (dus water vasthouden)
- doorstroming verbeteren (verbindingen maken)

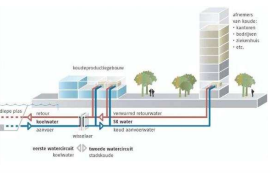
DELTA-LEID NATUURVRIENDELIJKE RIJVEN'S AAN
<http://www.rijndelta.nl/vast-delta-delta/waterkwaliteit/>

hitte-eiland effect

- Groen in de stad
- Vasthouden water
- Hittebestendig bouwen (bijvoorbeeld groene muren)
- Natuurlijke koeling

http://renewable-energy.com/webinars/water_needing/gh/002_022_art121_img_5.jpg

Hoe kun je klimaatadaptatie aanpakken?

Plannen

- Waterplan
- Verbreed GRP
- Andere plannen

Overeenkomsten

- Contracten
- Waterakkoorden
- Niet bindende overeenkomsten

Regulering

- Keur/ verordening
- Beleidsregels
- Vergunningen

Financieel

- Heffingen
- Subsidies

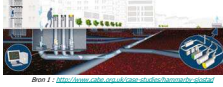
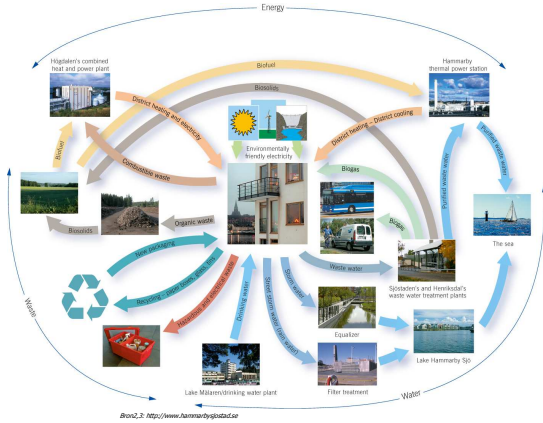
Voorlichting bewonersparticipatie

Zelf doen

Wat doen andere steden?

Hammerby Sjöstad (Stockholm), Zweden

totaalconcept van een eco-stad

- (min of meer) gesloten stofstromen: water, energie en afval, stromen ook met elkaar verbinden
- ecologische principes leidend
- strenge bouwvoorschriften
- Partnerschap tussen bestuurder, ambtenaren, architecten en ontwikkelaars bij ontwikkeling plannen
- Regenwater en afvalwaterhergebruik op allerlei manieren

Hafencity: havengebied krijgt woon-en werk functie

Speicherstadt, historische pakhuizen blijven behouden

Eyecatcher: de Elbphilharmonie bovenop een pakhuis

Hamburg, Hafencity, Duitsland

- Bebouwing op opgehoogd gebied, 7,5 tot 8 meter hoog
- Kademuren blijven laag, wordt leefruimte met terrassen, wandelpromenades, openbaar groen
- Lokale beschermingsmaatregelen tegen gevolgen overstrooming: kademuren, beveiliging gebouwen, schuilplaatsen
- Wonen, werken recreatie. Veel dynamiek, economische ontwikkeling, eyecatchers om toeristen aan te trekken

Wandelen aan de waterkant, bebouwing op opgehoogd terrein.

Spelen met hoogteverschil langs de waterkant

Bebouwing centrum Hafencity

Kademuren met afsluitbare delen

Afsluitbaar maken van gebouwen voor overstromingen

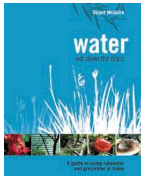
Afsluitbaar maken van gebouwen voor overstromingen

Kennis voor Klimaat
Knowledge for Climate

Wat doen andere steden?

Melbourne, Australië

- Droogte en drinkwatertekort
- Wateroverlast en riooloverstorten

Aanpak

- “Total Water-Cycle Management” : integrale benadering van drinkwater, regenwater grondwater en afvalwater (vanaf 2002)
- “Water Sensitive Urban Design”: : water issues integraal meenemen bij stadsontwikkeling (vanaf 2005)
- “City-As-A-Catchment”: de hele stad als watersysteem (vanaf 2008)
- Meer water en groen in de stad
- Hergebruik van regenwater en afvalwater
- Infiltratie bevorderen, afstroming voorkomen
- drinkwatergebruik verminderen: in 2020 40% minder dan 2008
- Water partnerships programs met stakeholders

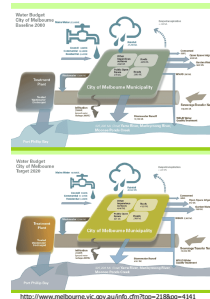
9. De Queen Victoria markt heeft 2,7 ha dak.
Regenwater dat op dat dak valt wordt opgeslagen in een reservoir,
gezuiverd en hergebruikt voor WC's en beproefing van tuinen.

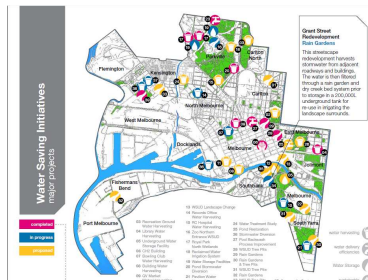
36. Rietvelden in Docklands om regenwater vast te houden en te zuiveren voor het in de baai komt.

Universität Melbourne

17. Royal Park wetland. Regenwater afgestroomd van daken, wegen en uit goten wordt opgevangen en in het wetland gezuiverd. Het wordt gebruikt om sportvelden en gras in het park mee te besproeien.

<http://www.melbourne.vic.gov.au/info.cfm?top=120&pg=3960>
Interactieve projectenkaart, website gemeente Melbourne

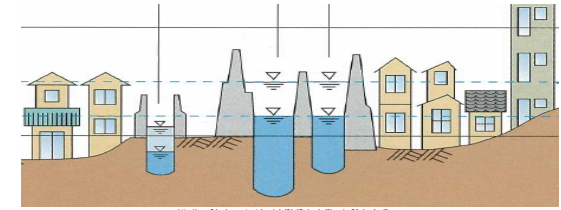

Tokio, Japan

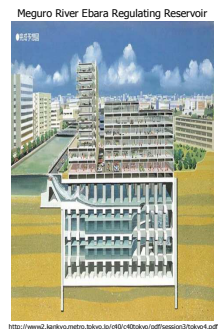
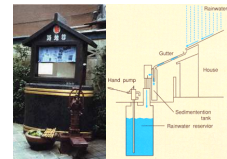
- Zeer hevige regenval
- Snelle afstroming van water door steil terrein
- Droge periodes, drinkwatertekort

Aanpak

- Combinaties van functies, meervoudig ruimtegebruik
- Regenwateropvang, opslag en hergebruik.
- Water en groenvoorziening combineren
- Superdijken en andere beschermingsmaatregelen
- Rivier bypasses onder de grond
- Groene daken.
- Regenwater zuiveren waar het valt
- Ruimte om te experimenteren op kleine schaal

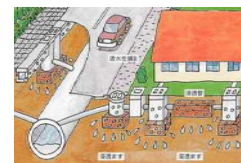
Diversion
channel Kanda
River

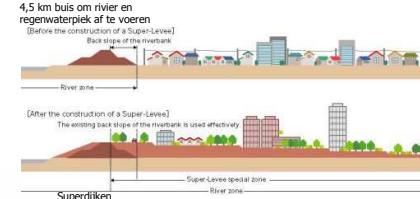
watermuseum

4.5 km buis om rivier en

Infiltratie in wegen en bij huizen

Flaneren langs het water,
Bebouwing op de dijk

Kennis voor Klimaat
Knowledge for Climate

